

ДУША

Душа не хоча адпачынку.
Жыць прага джаліць і пячэ...
Напэўна, быў я там дзяўчынкай,
Ці буду ёю там яшчэ...

Пяшчотнай, мужнай і прыгожай,
Адважнай, добрай, валявой...
...Усемагутны Творца, Божа,
Душа трымціць перад Табой!

Мікола
Трафiмчук

Mgm i Marm

Мікола
Трафімчук

Мут і Мам

Вершы і паэмы

Смаленск
Наапрэс
2014

Вершы

Актавы з-пад царкоўных купалоў

Вунь свечкі растаюць,
як тыя жыцці,
Як лёсы дагараюць
у бажбе...
Хаця...
агарак-воск яшчэ служыцьме,
Ды і агонь
ратуе сам сябе...

І гэты храм
стаяць тут доўга будзе,
Ды і агню
тут цепліцца заўжды...
І гэтыя,
што моляцца тут людзі,
Як воск, як свечкі
вернуцца сюды.

Заблудзіла душа, заблудзіла,
У чашчобу такую зайшла,

Дзе балюе нячыстая сіла,
Дзе ні проблеску нават святла...
Яна тут пачынае пакуты
І далей будзе несці заўжды...
Ёй, зямнымі грахамі прыкутай,
Лепш зусім не вяртацца туды.

Я калісьці быў памёр на свеце
Восенню барвовай, у цішы...
Дзьмуў прадзім'я ўжо студзённы вецер,
Лістапад кружыўся... ля душы.

Нежывога ўжо лісця завая
Сэрца ахінала халадком...
Цалавала ў вусны мяне Фея
І вяла Душу ў свой светлы дом...

Рэальны я і віртуальны,
І тут, і там я існую.
Перамагаю трыумфальна,
Паразу горкую цяплю...

Я ёсць пакуль тут, вечна буду;
Я там, дзе лета, дзе зіма,
Дзе і заўсёды, і... усюды
Мой дух бунтуе нездарма.

Ніколі мы не адпачнем
І ўжо не спынімся ніколі...
Мы тут закончым, там пачнем...
Рух – наша вечная юдоля.

Імклівы ён... Жыццё – як міг!
Нас Вечнасць толькі і ратуе...
І гэты міг нас для Яе рыхтуе.
Інакш навошта мы былі людзьмі!

Няма ў Сусвеце смерці... Як інакш!..
І трэба ж так назваць Душы ўзнясенне!
І нам даецца тут за знакам знак,
І пацвярджаюць зоркі ўсё мігценнем...

Канец зямнога шляху ёсць у нас.
Скідае прах душа перад узлётам...
Чакае нас нябесная работа –
Святая, неспатольная яна.

СВІТАННЕ

Зорна яшчэ і маўкліва,
Росна і цьмяна яшчэ...
Першы праменьчык шчаслівы
Хутка цурком пацячэ.

З-пад лёгкакрылае хмаркі,
З-за надазёрных бароў
Пырснуць праменьчыкі ярка
На збажыну і мурог...

Вось і світае...
Радзіма
Светла ў душы паўстае.
Гэта святая гадзіна!
Моліцца час на яе.

І на паўсонную вёску,
Што ў атачэнні лугоў,
Дух апускаецца боскі,
Хоць і нябачна яго...

Не верыш у наканаванне
І лічыш (маеш гонар свой):
Жыццё – павольнае скананне,
І анічога – за душой!

Я ж не магу, як ты, не верыць,
Не ўмею жыць як набяжыць.
А ты, знявераны без меры,
Жыцця і смерці на мяжы...

Смерць успрымаеш як знікненне...
А я кажу да забыцця:
Жыццё – павольнае збавенне
Ад бессэнсоўнага жыцця!

Меў не адну ў руках сініцу
І жураўлю я кум і сват.
І сэрцу не дакука біцца –
У ім заўжды сонм кілават...

Цяпер не ўсё мой дух хвалюе,
Душа трапечацца не ўся...
Маё ўяўленне не малюе
Таго, чаго не прагну я.

І болей цішы, меней тлуму,
Не кліча далеч, не заве...
Затое як утульна думам
У зацяжэлай галаве!

Пясок праз пальцы –
Так цякуць гады.
Адной нагой з нас кожны у магіле...
Пакуль живуць бацькі –
Ты малады.
Не стане іх –
Жыццё тваё на схіле...

Крыві патокі ў дзікай кругаверці
І рэкі слёз – знямей ці галасі...
Усё ад злога!.. Будзьма жа, як дзеці,
Наіўнымі і шчырымі ва ўсім!

Адорыць Бог здароўем і гадамі,
Нашчадкамі (наперад сто кален),
Удачамі ў жыцці... А хто не з намі,
Не з Госпадам – вякамі цемра й тлен.

Давайце воўчы мне білет,
Хоць да вайкоў я не лаяльны!..
Так, не прафесія – паэт,
Паэзія – не спецыяльнасць.

Хвароба з рэдкасных хвароб --
І выверне, і спляжыць душы!
Ды без надзей і марных спроб
Хварэць, цяпець і енчыць мушу.

Хлопцы, хлопцы,
Колькі гэтай справы –
Вырасці, акрэпнуць, пасталець!
І душой, як зорачкай яскравай,
Вечна над зямлёй пасля гарэць!..

Ды таўкуць, грызуць пачвары сэрца:
Зайздрасць, крыўда, хцівасць і мана,
Што няма куды ад іх падзецца –
Толькі хіба лютая вайна...

Дык і што?
Хіба ж "хавацца ў бульбу"?
Так, вайна, свяшчэнная вайна!
Ты ж – мацак!..
І нават калі з кульбай –
Хай трапеча д'ябал-сатана!

Сумны мой анёл-ахоўнік:
Не адкрыты малітоўнік.

Ад зары і да зары
Мая свечка не гарыць.

І псалтыр, і звод канонаў
Пад царкоўным дрэмлюць звонам.

Сумны, грэшны я таксама
Пасярод святога храма.

Ён і дом мой, і астрог...
Падаю да Боскіх ног.

Грошы і грэх...
Ну ледзь не сваякі!
Так блізкія!
Амаль што з аднаго
Жывога караня.

Між імі ёсць саюз!
Ды не з рукі
Ён тым,
Каму пра грошы дбаць
І брыдка, й сорамна.

Не ўсе разбагацелі,
Хто з-пад стрэх
Ішоў шляхамі,
Сцежачкамі коўзкімі...
Ёсць грошы,
Што сілкуюць сквапны грэх,
І грошы ёсць
На справу толькі Боскую.

Вунь выпівоха кісла пазяхае
І трэ рэбры!..
Жыццё, ён ведае,
Не ягадка якая,
Жыццё – зебра!

Мільгаюць чорна-белыя палосы,
Трасе, млосна...
Душа то ў сутарэннях,
То ў нябёсах...
А жыць...
Позна!

ТОСТ

Сябры, хай гэта будзе паміж намі –
Не выдаю ўсе звычкі я свае!..
Тры чаркі выпіваю я з сябрамі.
Чацвёртую ўжо з д'яблам кожны п'е...

П'ю першую за тое, каб здароўе
Заўжды яднала ў гэтым свеце нас;
За дружбу, што мужчын яднае кроўна
Заўжды і ўсюды па смяротны час!

Другую п'ю за ўсіх жанчын, хто з намі
Хоць чарачку калісьці прыгубіў.
І трэцюю, апошнюю, п'ю з вамі
За тое, каб вас Бог, як я, любіў!

ІСЦІНА

Ісціна – рэч відавочная!
Гэта гармонія, лад...
Светлая далеч – не змрочная, --
Яркі ўначы зарапад...
Ісціна – рэч відавочная,
Хоць, як душа, не відна...
Выкінь з душы ўсё пабочнае,
Што застанеца – яна!

Маё другое "я", анёл мой ясны,
"Я" першаму прэрэчыш ты падчас.

І часта я, упарты і няшчасны,
Ірву кашулю і рублю з пляча...

Ну вось ізноў цябе я не паслухаў,
Ізноў грызу ад распачы душу...
А я і ты так блізкія па духу!
Анёл мой ясны, злітуйся, прашу!

Ці радасць, ці крыўдлівая нягода –
Будзь стрыманы ў пачуццях удвая.
Ніхто не можа ісцінай валодаць,
Таму яна... у кожнага свая.

Таму па свайму нораву і лёсу
З нас мае кожны ісціну сваю...
У ісціны высокія нябёсы –
Сакрэты асцярожна выдаюць.

ЖЫЦЦЁ

Так, абавязкі – гэта пумы...
Падумаць толькі, столькі й бед!..
Жыццё – хімера і пакуты,
Калі жыць толькі для сябе.

ЗАКОН

Караюць каралёў... Караюць каралі...
І гэтак – з пакалення ў пакаленне...
Закон – намеснік Бога на Зямлі!
Закон – гэта і ёсць наша сумленне!

ПЫТАННЕ І АДКАЗ

-- Дык чаму брыда пануе,
Чым мярзотней – тым даўжэй?..
-- Што ад Бога – не шануем,
Што ад д'ябла – беражэм!

Ёсць на свеце розныя няўроды:
Ёсць што плёну не дае і кроў...
Смешна называць сябе народам,
Мову забываючы дзядоў.

Але дух бунтуе зноўку й зноўку...
Дзякуй Богу, што хоць ён такі!
А з крывёю перадазіроўка
Выйшла ў беларусаў... За грахі!

Вось і не ўрадзіла наша ніва!
І каторы раз – усё няўрод!..
Хто з кароткай памяццю – шчаслівы.
Бо хто з даўняй – спраў неўправарот!

Народ, схіліся перад Ісцінай,
Скарыся Праўдзе і Дабру!
Гасподзь ізноў вядзе да выйсця нас.
Ён не пакінуў Беларусь!

Ці не таму ў нас хрысціянская
Баліць пакутная душа?
Шалеюць ідалы паганскія,
Не вартыя ў жыцці й граша...

Смыліць душа, даруе выйсце нам,
Пераадольвае надлом...
Народ, схіліся перад Ісцінай
І ўстань з каленняў перад Злом!

ПАД ПРЫМУСАМ

Грозна чын махае пальцам:
Сюды нельга, абыходзь!..
Смешна слухаць падшыванца.
Хто ён? Пуп Зямлі? Гасподзь?

Ці халуй, ці запрадаўца
Вучаць люд закон любіць...
А яму ў адказ дзед пальцам:
"Пра закон сабе трубі!.."

Халую ды здрайцу-гнюсу
Затыкай, дзядуля, рот!
Беларусы пад прымусам
Робяць ўсё наадварот.

Трэба нам усё ўсім дараваць,
І тады з нябёсаў ласка сыдзе.
Грэшных трэба толькі шкадаваць –
Грэх вялікі грэшных ненавідзець.

Хай свет шалее,
Я ж займуся вечным.
Для вечнасці стваралася душа!
Яе прыzymanне – Шлях,
Празваны Млечным...
Абрыдлы ёй наш сатанінскі шал.

Наша мова павінна чуцца,
Жыць і слухацца на Зямлі,
Бласлаўляць на святыя пачуцці
І звінець, і грымець дзе-калі...

Наша мова – зусім не прамовы,
Абяцанні ды звон-пустазвон,
А жывыя, світальныя словы,
Дараваныя Богам спакон.

З кім павядзешся,
Перад тым і сагнешся...
Згінаюся перад Творцам,
Перад зямлі абаронцам,
Перад маці
І перад сынам,
Перад словамі
Гонар,
Айчына.

ДУША

Нястомная душа!
Вунь цела спачывае...
Яна ж лунае ўсё
над пеклам і над раем
ды сведчыць целу
і ў грахах, і ў тлуме
пра ўсё,
што бачыць,
чуе,
плача,
думае...
Чароўная душа!
Не трэба ёй каноны,
зямныя і бязглуздыя
законы.
Крыштальная душа!
Ільдзінка ці расінка...
Няўлоўная душа!
Ні на хвілінку...

СУСВЕТ

Я,
ты,
усе мы –
пыл,
павер мне,
у куце,
дзе вісіць павук...
Сусвет –

вялікая майстэрня
Магістра велічных навук.
Усё суладна тут,
дыхтоўна,
да месца
і да часу ўсё.
Нішто не дзеецца
раптоўна.
Ну хоць, да прыкладу,
жыццё...
Вагу ўсё мае,
прызначэнне:
быццё
і, нават, небыццё,
любых
пыл,
квазар,
свечэнне,
як і любое адкрыццё.
Усё Магістру любаміла,
патрэбна,
каб і надалей
усё круцілася,
святила...
у першароднай той імгле.

ЛАГОДА

Памяці мамы.

Край ад лагоды боскай – светлы рай.
Квітнее красавік між хутарамі.
І я, малы, так рады сваёй маме ---

Нясе мяне цярпліва за плячамі.
Хістаецца калыска-небакрай...

Як добра на "баранах"! Так заве
Матуля гэты старадаўні спосаб...
Вакол мяне чмялі звіняць і восы
І конікі... І пошчак шматгалосы
Плыве сярод лугоў, плыве, плыве...

А вунь, увесь у квецені да хмар, –
Знаёмы хутар, як каўчэг світальны,
З нябёс пасланы мне, выратавальны.
І голас мамы цёплы, суцяшальны,
І ветрык веснавы цалуе твар...

-- Ну, можа, сам па траўцы пабяжыш?..--
Цікавіцца стамлёная матуля. --
Бяжы, вунь сустракае нас бабуля!..
Душа ляціць, хоць сам іду пакуль я
Туды, дзе мне яшчэ так доўга жыць...

Ды як ні жыў -- мінуў той шчодры час,
Шчаслівая пара цяпла, лагоды...
Пранесліся над хутарам нягоды
І ўсё змянілі ў свеце назаўсёды.
А памяць грэе і лагодзіць нас!

ЛЕТУЦЕННІЦА

Ты такая сёння вабная, вясёлая!
Між лілеяў мы плывём з табой ракой.
Дастае аж да вады каса шаўковая,
Ты назад яе адкідваеш рукой.

Летуценніца мая ты, летуценніца,
Пад брывамі васількі так і цвітуць!
Нешта станецца і збудзецца,
і вернецца --
Нездарма вунь матылькі
да нас лятуць.

Ад красы тваёй лілеі прачынаюцца,
Заіскрылася гладзь ранішняй ракі.
І ў касу тваю чароўную ўплятаюцца
Сімвал мар тваіх – гарэзы-матылькі.

Я ратуюся адзінотай...
Сам з сабой размаўляю я ўпотаі
Ад людзей і прыслуг сатаны,
Перад Богам адкрыты адным.

Я ратуюся сам сабою
З невыноснай патугай і боем...
А інакшага сродку няма,
Як нябесная сіла сама.

МАЯ ДРАМА

Пасля сустрэч і тлумных гамаў,
Калі нарэшце я – адзін,
Перажываю сваю драму:
Які я муж, які я сын!..

Матулі год ужо не бачу,
І з жонкай, як з чужой, живу...
А да сяброў я хват гарачы –
Тлумлю ў папойках галаву.

Сябры – паэты маладыя,
Дый аднагодкаў – талака...
Да чаркі прагня, як тыя
Смаўжы-вужы да малака.

А мне і лезе, і не лезе
Тое пітво. Не ў ім мой смак!
Здыхаць пад плотам недзе ў снезе
Хапае розных там сабак...

Мне трэба ўласную мець драму
Да развітальнае пары,
Дзе жонка, дачкі-ўнукі, мама
І антыподы іх – сябры.

КАРАЦЕЛЬКІ ПРЫЯЦЕЛЯМ

Сярод славурых, файных пысаў
Мне па душы больш пыса Сыса.

І пот цурком, і кроў не стыне,
Калі частуе Гаспадыніч.

Вядуць у “Акіяне” рэі
Алесі, Паўлы і Андрэі...

Што ні твары і як ні дзей –
А лепш не зробіш, як Гардзей.

На злом галавы
Не кідайцеся, хлопцы, у гулі.
Як цяжка, як доўга
Пасля галаву прасвятляць!
А многія з ёй, непрасветленнай,
Так і паснулі...
Дык як жа,
Дык як жа, сябры мае,
Жыць і гуляць?
Адказу не ведаю,
Сэрцам адным прадчуваю:
У гэтым жыцці...
Усяму ёсць і месца, і час.
Сумуецца –
Значыць, сумуй да канца,
Без адчаю.
Вяселле ж, як трэба,
Усюды само знойдзе нас.

Няважна, дзьме якога часу вецер,
А чалавек -- заўсёды чалавек...
Наканавана... у нявечным свеце
Нявечна жыць мне... Ну хіба не здзек?

Мне б жыць ды жыць!
Пакуль не наживуся...
Але заўчасна падступае скон!
І я канаю ў беспрасветнай скрусе,
Што не пабачу самых светлых дзён.

Парою выглядае недарэчным
Такое існаванне да пары...
Нашто ствараць, калі ўсё так нявечна?
Нашто пісаць, калі -- тартарары?..

І я з адчаю, ці з замілавання,
Заўжды раблю і ведаю адно:
Стараюся любіць жыццё дазвання...
І бачу: мне ўсміхаецца яно.

Іду і азіраюся назад.
Наперадзе -- усё вядома:
Расчараванні і журба, і стома...
А там -- квітнее мой юнацтва сад!

Ружовы, пульхны, мяккі яблынь цвет,
Не райская ідылія -- зямная...
Я -- малады. Не ведаю-не знаю,
Што ёсць гады,
што стане шэрым свет...

Не ведаю нічога, будзе што...
З цікаўнасцю гляджу толькі наперад.
Ёсць будучыня, у каханне вера,
І не псуе настрою анішто...

Іду, не заўважаю: іншы час
Ужо дыктую новыя парадкі...
Таму і не магу жыць без аглядкі
На час, што песціў маладосцю нас.

Іду і азіраюся назад...
Наперадзе – усё вядома...
Іду з гасціны стомлены дадому.
Над садам маладосці – снегапад...

Сястры Галіне.

Калі гэта ўсё адбылося?
Паспела адбыцца калі?..
...Выпешчвае мудрая восень
Апошняя лісце ў галлі.

Пад цяжарам першых сняжынак
Яно абарвецца, зляціць...
Бо ёсць немінучы супынак
У гэтым імклівым жыцці.

І бег гэты мусіць спыніцца,
І скон гэты мае прайсці...
А мы ўсё спяшаемся!.. Быццам
Спатоля ў сапрэлым лісці.

Каляровыя сны...
То душа па Сусвеце гуляе,
Па бясконцым і вечным Сусвеце
Гуляе душа.

Толькі ў цемры начной
Цела важнае цяжка ўздыхае –
То бязглуздыя часткі яго
Без душы... у пакутах грашаць.
А душа...
А душы добра, лёгка,
бязважка, крылата.
Пралятае за ноч
Яна ўсе светавыя гады...
Каляровыя сны...
Напамін нам пра Боскія шаты,
Каб душа не губляла
Ніколі дарогу туды.

Дзе вера была – там нявер'е,
Дзе тонка было – там і рвецца...
Зло ўсё дагары пераверне,
Дабро ўсё паставіць на месца.

Дзе чорнае зеўрыла вечна –
Там мажуць і мажуць бялілам...
Ды толькі злой сіле Шлях Млечны
Ніяк не запэцкаць чарнілам!

РАЗВІТАННЕ З БАХУСАМ

Валерыю Ярмоцыку.

Бывай, мой “дружа”!
Век людскі кароткі...
Знаёмыя даўно мы.

За рублі
Я і мае сябры ўсе аднагодкі
Падлеткамі шчэ самагон пілі...
І сам я ўпершыню
Так насцябаўся
(Гадоў дванаццаць мне тады было),
Што проста гадам поўз,
А не хістаўся,
І матам крыў усё сваё сяло...
Саракагодні стаж,
Як бачыш, маю.
Табе што, мала?
"Хопіць!" сам скажы.
Да прыстані цвярозай
Падплываю,
Хачу яшчэ да старасці дажыць.
Прабач, калі, як косць,
Мая цвярозасць...
Даволі! Хопіць!
Наш ірву саюз!
Якое шчасце, што апошні розум
Прапіў яшчэ не кожны беларус!
Мінорны лад
Змяняецца мажорным...
І я кажу пад развітальны блюз:
Цвярозым стане –
Значыць, і свабодным
Заўсёды будзе кожны беларус.

Зноў прыйшла эпоха дробнатэм'я.
Пра абы-што -- толькі ні пра што...
Піша класік, піша і атрэб'е –
Кожны талент сведчыць свой гатоў.

Паспрабуй спазнаць душой такое,
Альбо сэрцам тое зразумець!
Льюцца словы затхлаю ракою,
І звіняць старыя срэбра й медзь...

Калі ж час ад часу самавіта
Нехта паспрабуе пратрубіць –
Тут як тут прыслужніцкая світа
Чым папала стане яго біць.

Зноў пануе кліч "Не вытыркайся!"
"Нічаво такова" не рабі!
А калі й зрабіў – хутчэй пакайся,
Іншага, хто вытыркнуўся, бі!

Цягне тое опусаў бярэмя
Бацькаўшчыну ў багну назаўжды...
Зноў прыйшла эпоха дробнатэм'я,
Змрочны час духоўнай злыбяды.

ДА СЯБРОЎ

Сябры мае, вольныя коні,
Як мала на волі ўжо вас!
Не тое раздолле-улонне,
Бяздушны, раз'юшаны час.
Дзе тыя лугі і палеткі,
Што ў песнях звіянец і цяпер,
Хоць, праўда, і чуюцца рэдка?
Спаганіў іх вырадак-звер...
Часцей вы ў загонах і стойлах.
І кормяць вас не муравой.
І пояць абрыдлым вас пойлам,
Замест каб крынічнай вадой...
І груба вас так запрагаюць
Пад крыкі агідныя, мат!..
А потым балюча сцябаюць...
І я ваш запрэжаны брат.
Хоць, праўда, на іншай я службе –
Прыватнай, так скажам, пакуль...
Ды нашай праверанай дружбе
Не стаўлю я двойку ці нуль...
Таму, сябрукі мае, коні,
У вупражы цеснай, на жаль,
Усё ж сіганём у пагоню
За прывіднай вольнасцю ўдалы!

ТУТ І ТАМ

Светлай памяці Алеся Пісьмянкова.

Здаўна ўжо гэта заўважаю
Ў бязладнай кругаверці,

Што самі мы сябе пужаем
Самым страшнейшым – смерцю.
А сонца грэе... Краявіды
Смарагдава-крыштальныя...
А можа гэта мы – прывіды,
А там усё – рэальнае?..

ПАЛЫННЫ ВЕРШ

Сябрам юнацтва прысвечаю.

Праз гэты луг прайду, не збочу
(П'яніць пах церпкі палыну!)
І буду сніць ліпнёвай ноччу
Палынна-даўнюю вясну.

За недасяжным перавалам,
Які за пылам і смугой,
Сяброў растрачана нямала,
А з імі – роднага ўсяго...

Само жыццё наканавала
Мне сніць палынную вясну.
Сяброў так мала, шчасця мала,
Затое многа... палыну.

КАРА

Каюся, каюся, каюся,
Больш за грахі не хаваюся.
Вось я -- на ўлонні грахоў!
Хіба які-небудзь Каін я,

Грэшны дзікун непрыкаяны?
Мне, як спатоля, -- раскаянне
Словамі і без слоў...
Але ёсць душы дрымучыя.
Жарсці кішаць там жывучыя...
Вось дзе раздолле грахам!
Рознымі ходзім дарогамі,
Роўныя ўсе перад Богам мы:
Той, хто з рагамі, бязрогія....
Каяцца – кара нам!

ТВАР

Свой твар
Заўсёды трэба паважаць,
Любіць радзімкі,
 прышчыкі,
 маршчынкі...
Ці сонца грэе,
 альбо снег, імжа --
А твар няхай твой ззяе
 без супынку!
Па твары можна рознае чытаць
І адчуваць, і бачыць так далёка!
І хітрасць,
 і святая прастата,
І мудрасць
 тут заўжды навідавоку.
Мы з тварам мусім век свой ве-
каваць.
І не прыкрыць яго, і не
з'іначыць!..

Тым больш, няма куды яго схаваць...
Усім відаць,
людскі ён ці сабачы...

РАЗМОВА З СУМЛЕННЕМ

Забі мяне, сумленне, засячы!
Хіба магчыма ад цябе ўцячы?
Схаваюся...
А ты ўжо – тут як тут!
Выносіш мне нябесны свой прысуд.
Усё жыццё з табой вучуся жыць.
А так нясцерпна хочацца грашыць!..
Кручуся, як вужака, на агні,
Няздольны шанаваць і бараніць,
Тым больш любіць
І верным быць табе...
Грашу, хоць сам з грахамі
Ў барацьбе...
Ты, ведаю, паслана Небам нам,
Хоць і пакрыўдзіў Госпада Адам...
Перад Тварцом
Трымаеш ты адказ
За веруючых і бязбожных нас.
Ты – соль зямлі,
Гарантыя жыцця!
Ты – паратунак наш ад небыцця!
Усё жыццё з табой імкнуся жыць...
Хоць так нязводна...
Хочацца грашыць!

РАЗМОВА З МУЗАЙ

Муза – абуза...
Як і любая жанчына.
Глядзіць на мяне Муза
Разгубленымі вачыма.
Яна мне ад шчырай душы
Столькі давала... натхнення!
-- Любы мой, толькі пішы!.. –
Падала на калені.
Жыцця маладыя гады
Губляў я ў натхненні з ёю...
Я быў тады... малады!
Цяпер жа... усё за спіною...
І крэда: “ты – мне, я – табе”
Цяпер не такое святое...
Не прагну я, Муза, цябе,
Хачу цішыні і спакою.
Дарма ты глядзіш на мяне
Спакуслівымі вачыма...
Ты – мне, я табе – не!
Даруй! А інакш немагчыма...

ФАНТОМ

Хто скардзіцца, што за бартом
Жыцця,
Брыдзе скрозь зацень церній?..
Жыцця няма...
А ёсць фантом
Бязмерны,
Хіжы,
Ненажэрны!

Не пніся, дружа!
Сілы ўсе
Патраць ты лепш на ўсведамленне,
Што ўсё спывае пакрысе...
А Дух –
рэальны і нятленны!
Ілюзіён: вясна, зіма...
Дух крышыць камень,
Лёд і сцены!
А раз няма жыцця – няма
І смерці!
Так, прывід нікчэмны...

ЦЯЖКІЯ ЧАСІНЫ ДЛЯ ПАЭТАЎ

Уладзіміру Сітуху.

Кожную прыкмету канца свету
Пільна, засяроджана лаўлю...
Цяжкія часіны для паэтаў
Зноў Гасподзь вяртае на Зямлю.
Вельмі яму дрэнна, чалавеку!
А на струны чуйныя душы
Стомлены анёл зляцеў аднекуль –
Ціхенька звіняць яны... Пішы!
Хай у будане, хай у катэдзжы
Напісаць вялікае – няўзнак...
Бо паэту, як казаў паэт жа,
Добра так і гэтак – усяляк!

ПАМ'ЯЦІ АНАТОЛЯ СЫСА І НЕ ТОЛЬКІ...

Матулі сыноў забіраюць
Бяспутных ды Госпаду мілых,
Каб там, паміж пеклам і раем,
Падняць іх духоўныя сілы,
Сасмяглыя вусны спатолиць
Не горкім віном, а нектарам,
Каб болей не знаць ім ніколі
Пахмелляў ды п'яных угараў.
Сыны тут нярэдка ў адчаі
Прачулыя вершы казалі,
Бадзяжных сяброў прывячалі,
Днявалі каб і начавалі...
Гулліва, ды сумна, жылося
Сынам без дакору і ласкі...
А матак сустрэлі ў нябёсах –
І вечнасць здалася ім казкай!..
Нянадта і ты, наш паэце
(Наколькі імпэту хапіла),
З дабром быў на "ты" ў гэтым свеце –
Скасіла зямлі злая сіла!
Ды як бы яна ні касіла --
На ўскраек нябёсаў жаданых
Паўз лёс свой, паўз продкаў магілы
Трапляем усе мы... не рана...
Не ганьбяць матулі, не лаюць
Сыноў, што ў пахмеллі з адчаю...
Матулі сыноў вызваляюць
З нясцерпнага пекла... для раю.

Струменіць час, пранізвае мяне,
Нясе душу-пушынку маю ў вечнасць.
А мы гаворым: "Пройдзе ўсё, міне..."
Нічога не міне пад Шляхам Млечным!

Ляціць душа-пушынка і ляціць...
І, нават, калі ў вечнасць прылятае,
Яна ўсё тая ж, як і пры жыцці:
І грэшная, і крышачку святая.

Усё ўвабрала -- кожны міг зямны,
Гатовая да вечнасці, гіены...
Прайгралі д'яблы! Тленныя яны!..
А вось Яе Гасподзь стварыў нятленнай!

ГАДЫ МАЕ...

Гады мае!
Схіліцеся ў журбе!
Ад вас я хутка палячу далёка...
Мая душа –
Вунь, у зеніце, сокал,
Які спатолю ўжо здабыў сабе.

Шкада, мае гады,
Забраў вас час...
Ну а маю душу чакае Вечнасць.
За ёй і я памкну па Шляху Млечным.
Вам не дагнаць
Ужо нябесных нас!

Але пакуль...
Схіліцца вас малю.
О, дайце мне пабыць так блізка з вамі!
Убачыць маладой, шчаслівай маму,
Сказаць каханню першаму:
"Люблю..."

І з бацькам у пракосах пахадзіць,
З дачкой маленькай пагуляць па саду
І тыя вунь бярозы пасадзіць,
Што так растанню нашаму не рады...

Гады мае,
Гаротная радня!
Далёкая і блізкая, святая!
Вось адыду, як вы, ад вас і я –
Хіба я долю лепшую спазнаю?

Я – тут і там...
Бясспрэчна, адначасна.
Такі мой чын,
Мой лёс зямны такі.
І ўдзень і ўноч
Агмень мой непагасны
Гарыць і асвятляе ўсе бакі.

Усюды я...
І нават там, дзе змрочна.
Вось-вось і тут адродзіцца святло...
Я – непазбежны,

Значны,
Відавочны.
Я – тут і там...
Так ёсць і так было.

НЕАД’ЕМНАЕ

Уладзіміру Гарбаруку.

Край, што апеты паэтам, --
Самы расквечаны край...
Буйна тут спелі ранеты,
Сытны пяклі каравай...
Рыфмамі вёскі звінелі –
Сёння яшчэ чуцен звон...
Гутава,
Осаўцы,
Белін –
Спеўныя вёскі здавён.

Росныя, розныя сцежкі
Нас убакі развялі...
Стынуць сям-там галавешкі
Ў душах,
на дымнай зямлі.
Сынава сэрца не стыне,
Сынава сэрца баліць...
Вёскі – галечы рабыні
На ачарсцвейай зямлі.

ТРАВЕНЬ У ГУТАВЕ

У вянок Міколу Федзюковічу.

Фэст на радзіме паэта.
Травень. Буе трава.
Завязь наліваў, ранетаў.
Кружыцца галава...
Дзетак выводзіць бусліха --
Днямі ў буслянцы адна...
Год шэсцьдзесят ужо ціха...
Край абмінае вайна.
Хоць і бяда не мінае
Вёсачкі гэтай святой...
Край земляка ўспамінае
Пад паэтычны настрой.
Не! Тут не ўсё шчэ апета.
Душаў людскіх не суняць!
Фэст на радзіме паэта.
Травы, як рыфмы, звіняць...

Чытаю. Думаю. Пішу.
А свет вузее і вузее.
І ўжо становіцца музеем,
Дзе я ахоўнікам служу.
Чытаю. Думаю. На сон
І зноў дапоўначы чытаю...
Я так лячуся ад адчаю,
Як нехта зеллем ці віном.

ДЗЕНЬ СУДНЫ

Як кепска ў жыцці павялося!
Шчыруе блазнюк-маладзён...
Як мала ўжо дзён засталася!
Як шмат разбазарана дзён!

А дзе яно, тое насенне?
Па ветры ды па камянях!..
Чысцюткае белле-адзенне
Бсяк на рыззе прамяняў...

Нядбайна сабрана калоссе...
А ніўка дзе, серпiк мой дзе?..
Як мала ўжо дзён засталася!
Як рана дзень Судны iдзе!

ХТО МЫ

Паўстане дух! Пакiне цела...
Яно не роўня ўжо яму.
Жыццё... у вырай адляцела,
За далягляды... Не вiдно...

Хто мы? Жывыя вечна духi!
Вандроўнiкi бясконцых нiў...
Заўсёды ў пошуку i руху,
А на Зямлi – гады цi днi...

Вiдаць, без гэтае юдолi
Нам не хапала б моцы крыл...
Нам нестae той прагi волi,
Дзеля якой нас Бог стварыў.

ЖЫЦЦЁ ЗЯМНОЕ

О хто б я быў, каб не жыццё зямное,
Калі б душа мая не расцвіла,
Каб не анёлы, што жылі са мною,
Не сцераглі ад пошасці ды зла!

І крыллем ад дурнот не захіналі
І падымалі, калі падаў ніц!..
Хіба нашчадкі гэты верш чыталі б?
Хіба іх захапляў бы звон крыніц?

І зорны спеў, і пошчак салаўіны,
І водар траў, вясёлкі пераліў,
Каб не імгненні тыя і хвіліны,
Калі я рос, калі пад небам жыў?

І самай лепшай за жыццё адзнакай
І спадчынай тваёй будзе Зямля
Расквечаная... Ты скажы ёй "дзякуй"
І з радасцю збірайся ў Млечны Шлях!

РОДНАЕ

На родных гонях доўжыцца зіма,
Цюльпаны, ружы – за шклянкой мяжою...
Альтэрнатывы роднаму няма!
Хаця... прабачце, ёсць – толькі чужое.

Насоўваецца і шыпіць яно,
Як смоўж агідны і як цмок грымучы...
А роднага не чутна, не відно...
І толькі Дух віруе неўміручы.

МОВА

Мова – праява Духу.
Мова – і ёсць Дух!
Хочаш – кажы, хочаш – слухай,
Хочаш – адзін ці ўдвух...

Мова радзіны, сябрыны,
Мова тваёй грамады...
Мова адна – Дух адзіны!
Ані якой бяды!..

Міколу Панасюку.

Час бяжыць --
І мы з ім па інэрцыі...
Вунь нашы ледзь бачныя сляды!..
І жывем не розумам, а сэрцамі
Мы ў свае юначыя гады.

Ды часцей
Па святых мы цвярозя,
Ціхія і строгія заўжды...
І жывем не сэрцамі, а розумам
Мы ў свае апошнія гады.

Я – КРЫВІЧ, Я – ЛІЦВІН...

Памяці загінулага на Еўрамайдане
Міхася Жызнеўскага.

Хахол -- мой родны брат, --
Маскаль – мой брат стрыечны –
І лях – стрыечны брат –
І сябар мой жмудзін...
Мне лёс наканавай
Жыць з імі поруч вечна
І ў шчасці, і ў бядзе...
Я – крывіч, я – ліцвін!

Адным я – балтарус
І беларус – астатнім...
Але я берагу
Свой светлы радавод
І ўсё раблю,
Каб не лічылі статкам
Суседзі і браты
Славуты мой народ.

НУЛІ

...Людзьмі звацца...

Янка Купала

Нулi распладзілі нулі
І думаюць,
што каралі.

Жывуць
тройкі,
двойкі,
адзінкі
І іхнія палавінкі...
Чацвёркі,
пяцёркі,
шасцёркі...
У кожнага свае норкі.

Цяпер уявіце, што будзе,
Калі лічбы выб'юцца ў людзі...

НАРОД

Мне
Смерці страх
Чужы не невядомы,
Няважна мне,
Які мой стан фізічны...
Я змалку пачуваюся НАРОДАМ,
Магчыма, невядомым мне,
Міфічным.

Ідуць
Мае духоўныя героі
На смерць, на ганьбу,
Каб быў лёс мой годны...
Колькі сябе я помню --
Знаю, мрою:
Я, як НАРОД,
Вялікі і нязводны!

Якое быдла чалавек,
Якому трэба чарка-шкварка!
Яму здаецца, што живе,
А ён, як... попел ад цыгаркі.

Крый Божа, волю быдлу даць –
Патраў чакайце ды нягодаў...
Людзьмі спачатку трэба стаць,
Каб потым біцца за Свабоду.

Я НЕ ТАКІ...

Вунь запрадаўца і хлус,
Служка нястач і пакут!..
Я не такі беларус –
Я нецярплівы да пут.
Я нецярплівы да зла,
Страхаў, падманаў, гарот...
Нораў мне вольны дала
Маці-зямля. Не народ!

Калі народ, быццам крот
Толькі і рые зямлю,
Ганю такі я народ –
Мала сказаць “не люблю”.

Ганю і тых, хто яго
Хваліць замест каб сварыць.
Грэшна не бачыць грахоў
З самай раскошнай нары!

Грэх набліжаць землятрус!
Хоць ён расплата за грэх...
Я не такі беларус –
Хам, бедакур, пустабрэх...

Я разбураю нару!
Я палюбіў скразнякі!
Я не такі беларус.
Дзіўна... Але не такі!

ЯК ДОЎГА?..

Край Еўфрасінні Полацкай,
Міндоўга,
Скарыны, Багдановіча зямля,
На мове метраполіі як доўга,
Як раб, народ твой будзе
размаўляць?

На свеце ўжо няма такой пароды,
Няма народа, здольнага цяпець
Прымус і здзек ад іншага народа,
Пакорліва маўчаць,
канаць-гібець...

Таму й дакор, народ, табе суровы
Шлюць прашчтуры й нашчадкі
праз гады...

І толькі твая песенная мова
Цябе на крылах вынясе з бяды!

Было салодка,
кісла,
горка,
І лёсу бачыўся абрыс...
Жыццё разбеглася на горку,
На горцы стала --
страшна ўніз!..
Самаахвярна і шалёна
Я жыў на стомленай зямлі.
Кахаў,
спяваў,
пісаў натхнёна,
А прагу жыць не наталіў...

ТЫ

Такіх цяпер ужо не сустракаюць.
Такіх не сустракалі і тады...
Адна ты мне ўсміхнулася такая
Ў далёкія, за марывам гады.

І павяла ў таемныя харомы.
І піў вадку жывую я нагбом.
І забавлялі казачныя гномы,
І феі ахіналі мяне сном...

Таму і захаваў імпэт юначы
На адвячорку залатым сваім,
Што гномы напярочылі мне
ўдачу,
А феі пелі славы стройны гімн.

Цяпер радзей ты стала мне
ўсміхацца,
Ды ўсмешкі кожнай хопіць
на гады...
І кожны раз з табою сустракацца
Мне радасна, як першы раз...
Тады.

TAM

Там, дзе з-пад снегу прабіўся
Парастак кволы надзеі;
Там, дзе, як джын, я з'явіўся
З подыхам снежнай завеі...

Там, дзе шчабечуць нябёсы,
Дзень узляцеў шызакрылы...
Там пухлым воблачкам косы
Ветрык расчэсвае міла.

Там, дзе заранка ўзнялася,
Там дзе віхуры ўзвіліся;
Там, дзе па любаму Ясю
Горка сумуе Марыся...

Там, дзе гайдае світанні
І вечары неба тушыць --
Там валадарыць К а х а н н е,
Там нараджаюцца Д у ш ы...

Песні

ДЗВЕ МАРЫІ

Сонейка грэе, ды хутка ўжо ляжа
На пухавіны нябёсаў...
Словы якія ты, любая, скажаш
Мне на змярканні лёсу?

Я табе, сонца маё залатое,
Вечарам гэтым лагодным
Буду пяшчотна казаць пра святое,
Буду спяваць аб нязводным...

Моляцца леты мае маладыя,
Кланяюцца і старыя...
Дзева Марыя, о, Дзева Марыя!
Дзякуй табе за Марыю...

ШЧАСЦЕ ПАДМАННАЕ

Родная вёсачка,
Дзе ты?
Жыта палосачка,
Дзе ты?
Родная вёсачка –
Клён ды бярозачка,
Сад, наліўныя ранеты...

Любая дзеўчына,
Дзе ты?
З кім ты павенчана?
Дзе ты?
Любая дзеўчына,
Боль спаконвечны мой,
Вёсны шчаслівыя, леты...

Ранне туманнае,
Дзе ты?
Шчасце падманнае,
Дзе ты?..
Шчасце падманнае,
Сэрцу жаданае...
Больш не падманеш мяне ты!

ПОЗНЯЕ КАХАННЕ

Светлае світанне,
Шэрае змярканне...
Выйду, азірнуся,
Расой акраплюся –
Маладзейшым стану!

Ранняя растанне,
Позняе змярканне...
Кажуць твае вочы:
Страшна сярод ночы –
Хочацца кахання!

Маладосць мінае,
Хустачкай махае...

Будзе пакаянне –
Позняе каханне
Ў маладосць вяртае!

ПЕСНЯ ДЛЯ МАТУЛІ

Вось толькі што зоркі паснулі,
І сонейка толькі ўстае...
Ты зноў недаспала, матуля, --
Смыляць яшчэ рукі твае.

Твой сон быў трывожны, кароткі,
Такі, як аstatнія ўсе.
А дзе той юнацкі, салодкі,
Ва ўсёй сваёй райскай красе?..

Устанеш, сюды-туды ступіш –
Такія кароткія дні!..
Прыляжаш пасля, як парупіш –
І сон свой салодкі сасніш.

А ты паспі,
Ты не ўставай,
Яшчэ замесіш каравай,
Ў кароўкі возьмеш малако...
І пацячэ яно ракой
Уздоўж кісельных берагоў,
Майго маленства малако...

ЖОНАЧКА

Гады, як жавароначкі,
Над вечнасцю трымцяць...
З табой мы разам, жоначка,
Гадочкаў дваццаць пяць!

Спявайце, жавароначкі,
На нотах залатых.
Я падпяю вам з жоначкай –
У нас з ёй добры слых!

Жоначка, любая жоначка!
Ты – звонкі спеў жавароначка,
Шчодрое, яснае сонейка,
Заўтрашні дзень наш і сённяшні...

Ты прашаптала: “Родны мой...”
А я сказаў: “Мая!..”
Цяпер у нас нязводная,
Шчаслівая сям’я.

Звініце, жавароначкі,
На розныя лады!
А я ў абдымках жоначкі,
Век буду малады...

Жоначка, любая жоначка!
Ты – звонкі спеў жавароначка,
Шчодрое, яснае сонейка,
Заўтрашні дзень наш і сённяшні...

ПЕСНЯ ПРА ПАМЯЦЬ

Прайшло... Мінула... Не надыдзе...
Не вернецца назад... Было...
Накуралесіў час, як злыдзень,
Перамяшаў дабро і зло...

Куды падзеліся імгненні?
Дзе тыя сонечныя дні?
Няма ад памяці збавення,
Грукоча сэрца ў цішыні...

Каб у мінулае
Хоць зазірнулі мы –
Мы не пазналі б,
Каго кахалі...
І што любілі...
Мы ўсё забылі!

Жуда і крыўда і самота...
Бездапаможнасць і адчай...
А нехта пнецца хоць употай
Наноў жыццё сваё пачаць.

Куды і ўбок які падацца?
Дзе тое новае жыццё?
І хто ў гульбе, а хто і ў працы
Знаходзіць... толькі забыццё.

Каб у мінулае
Хоць зазірнулі мы –
Мы ўсё ж пазналі б,
Каго кахалі...

І што любілі...
Мы не забылі!

ЖЫЦЦЁ, ЯК САД...

Л. С. Бандаруку.

Буе сад, і птушкі ўжо гняздзяцца ў ім,
І падаюць даспелыя плады...
Жыццё тады любое мае рацыю,
Калі ў пладах, як сад, шумяць гады.

Жыццё шуміць ад квецені да квецені,
Шчыруюць пладапад і зарапад...
І, як здаўна спаслана і заведзена,
Дарамі і спакусай вабіць сад.

Тваё жыццё, як сад...
Грыміць навокал пладапад!
І салютуе зарапад!
Тваё жыццё, як сад...

Няхай заўжды сады шумяць і пеняцца,
Смяюцца дзеці ўнукам наўзаем!..
І застанецца ўсё, хоць час і зменіцца...
Жыццё плады дарыць будзе свае.

Мільгаюць дні, мінаюць хутка месяцы,
Галлём махае пладаносны сад...
І райскі сад далёкай зоркай свеціцца,
І азірнуцца хочацца назад.

Тваё жыццё, як сад...
Грыміць навокал пладапад!
І салютуе зарапад!
Тваё жыццё, як сад...

ЖЫВУ...

Асыпаюцца ў даліны росы буйныя,
Туманы, як табуны, скубуць траву...
І стаю тут перад вечнасцю задумны я,
Што даўно ўжо на зямлі гэтай живу.

А живу дзесяцігоддзе я ўжо сёмае
І яшчэ з іх не адно хачу пражыць...
Усміхаюся, ды часам невясёлы я,
Што жыццё, як рэчка бурная, бяжыць.

Няхай живе, няхай живе,
Як рэчка бурная плыве,
Душа сардэчная,
Святая, вечная!

Ты бяжы, бяжы, рачулка мая чыстая,
Праз парогі-беды ты званчэй бурлі!..
Росы высахнуць пад промнямі вячыстымі,
Пройдзе дожджыкам душа па ўсёй зямлі.

Няхай живе, няхай живе,
Як рэчка бурная плыве,
Душа сардэчная,
Святая, вечная!

Мы

Мы далёкія з табой
І чужыя мы зусім.
І глытаем пыл і боль
Шэрых будняў горкі дым...

І ніколі мы ў жыцці
Не сустрэнемся няхай!
Але будзем мы ісці
Па Любоў за небакрай...

А ты свяці, свяці, свяці мне ў сэрца сонейкам,
Каб было цёпла мне, светла і сонечна!
А ты ласкай, ласкай, ласкай мне сэрца хворае
І будзь пяшчотнаю і непаўторнаю!

Мо атхланне дасць нам Бог
І за мары, і за сны...
Сярод тысячаў дарог
Мы на ростанях -- адны!..

Грэе сонца ўлонне ніў,
Лашчыць ветрык зелень траў...
І ніхто так не любіў!..
І ніхто так не кахаў!..

А ты свяці, свяці, свяці мне ў сэрца сонейкам,
Каб было цёпла мне, светла і сонечна!
А ты ласкай, ласкай, ласкай мне сэрца хворае
І будзь пяшчотнаю і непаўторнаю!

АХ, МАРЫЛЯ!..

Расквітнелі краскі ў лузе,
Кветкі ў палісадзе...
Дзе сустрэнемся, Маруся?
Ці не на пасадзе?

І з нагоды ці з прычыны,
І ў найлепшым стане
Ты, чароўная дзяўчына,
Нарачонай станеш.

Гыля, гусі, гыля!
Гыля,гусі, гыля!..
Ах, Марыля!..
Ах, Маруся!..
Ах, проста Марыя!..

Ціха, птахі, ціха, гусі!
Годзе гагатаці!..
Праўду кажуць, што Марусі –
Гаспадыні ў хаце.

І заўсёды ў Беларусі
Іх было найболей...
Гыля, птахі, гыля, гусі,
Не пужайце долю!

СВЯТЛАНА

Ці вечар быў, ці светлы ранак...
Пад пеўня спеў ці жаўрука
На свет з'явілася Святлана –
Ў сям'і чацвёртая дачка...

І на світанні рана
Ўстае заўжды Святлана,
Працуе апантана
І ўсё пяе...
Вясёлая, жывая,
Ужо і ўнучак мае...
За гэта паважаюць
Усе яе.

У маці-бацькі адны дзеўкі,
Яна малодшая ад іх...
Пяе і песні, і прыпеўкі...
Ў гульбе і ў працы – за дваіх!

І на світанні рана
Ўстае заўжды Святлана,
Працуе апантана
І ўсё пяе...
Пяе Святлана гожа,
І муж яе Сярожа
Ёй падпявае зноў жа
І ў ладкі б'е...

ПЕСНЯ ДЛЯ ГАЛІНЫ

Ёсць песні пра Галіну ў нас
Душэўныя, пяшчотныя...
І я сваю пакіну ёй,
Як мару незваротную,
Як сонейка гарачае,
Як зорку зіхацістую...
Аддам імпэт юначы ёй
І думкі свае чыстыя.

Бо Галіна,
Галачка, Галінка
Ва ўспамінах –
Светлая дзяўчынка...

І песня сціпла просіцца
Пагойдацца пад месяцам,
Праплыць, дзе травы росяцца,
Дзе зоркі ў рэчцы месцяцца;
Дзе самая кароткая
Ноч папараць расквечвае...
Звініць яна, лагодная,
Пра добрае ды вечнае...

Бо Галіна,
Галачка, Галінка
Ва ўспамінах –
Светлая дзяўчынка...

Усё жыццё нязгасная,
Гады ўсе неўміручая,
Ты мэта мая ясная,
Ты самая пывучая...
Мелодыя пяшчотная
І зорная, і весняя,
Ты мара незваротная,
Мая святая песня ты!

Бо Галіна,
Галачка, Галінка,
Ва ўспамінах –
Светлая дзяўчынка!

Наэмы

ДРЭВА ГРАХОЎ

Маленькая паэма

Светлай памяці мамы.

1

Пешчу святую патрэбу:
З Госпадам быць кожны міг...
Чэзне шумлівае дрэва –
Дрэва правінаў маіх.
Паліць карэнне зямное
Промнік душы незямной.
Дрэва, што пешчана мною,
Сёння знішчаецца мной.
Гэта пара надаспела,
Гэта мой час празвінеў!
Дрэва грахоў – маё цела,
Лезуць шыпы праз мяне.
Я абсякаю галіны,
Я абдзіраю кару...
Дрэва зачэзнуць павінна.
“Згінь! -- я яму гавару. --
Хіба ў юнацтве я ведаў,
Кветкі дасі ці шыпы?..”
Грэшнік – як мода, як крэда...
Як я дагэтуль ім быў?

2

Не прачнецца мама, не раскажа,
Як там у спрадвечна-вечным сне:
Ноч там цёмна-чорная, як сажа,
Ці бы ў садзе светлым па вясне...

А, бывала, пасля сна зямнога
Нешта ўсё хацела расказаць.
І ўздыхала слёзна: “Дзякуй Богу...”
І паклоны клала абразам.
Пра дарогу зорную і кветкі,
Незямныя колеры, дамы
Расказаць хацелася ёй дзеткам...
Толькі пра зямное дбалі мы!
Дый сама часцей за ўсё зямное
Песціла ў завоблачнай душы...
Рэдка сустракаліся мы з ёю –
На чужыне “ў кайф” было грашыць.
Вось і вечар... Мамачка не з намі.
Толькі голас чую дарагі:
“Сыне, не прыходзь сюды з грахамі!
Пакуль час ёсць – там пакінь грахі!”

3

Эх, маладосць, каб ты знала,
Што можа старасць твая!
Ты абы-як засявала...
Дбаць будзе потым жняя.
Колас да коласа ляжа,
А пустазелле ў агонь!
Старасць сцяжынку падскажа,
Вывядзе з багны на ўлонь...
Коле асцё... Нібы джала
Ў цела пускае змяя.
Эх, маладосць, каб ты знала,
Што можа старасць твая!

4

Зноў не прыснілася мама...
Кажуць з нагоды такой:

Добра нябожчыку тама –
Ціша, душэўны спакой...
Гэта таму, што малюся
Шчыра за маму сваю.
Хмаркай над Белаю Руссю
Мама плыве... Пазнаю!
Мама мая незямная!
Ты там, у небе, -- свая...
Зноў цябе ўбачу, пазнаю
Ў свеце міжвоблачным я.
Ветрык лагодны павеяў,
Дожджык закрапаў зямны...
Захад ужо ружавее,
Хмарка плыве ў мае сны.

5

Мама, я сын твой зямны!
Гэта нявечна, ды крэўна!..
Тут ад вясны да вясны
Чэзне грахоў маіх дрэва.
Голле яго цераблю,
Новае лісце зрываю.
Госпада сіл даць маю,
Веру, гавею, трываю...
Словы малітвы святой
Зноў Усявышні пачуе.
І не заўважыць ніхто,
Як за табой палячу я.

БІЯГРАФІЯ ДУШЫ
Незакончаная паэма

“Ты дарос да паэмы...” –
Мне грукнула ў скронь.
Ці ж няўжо я дарос да паэмы?
Пырснуць іскры з грудзей,
Палыхне сам агонь,
Запаліўшы бікфордаў шнур тэмы.
Я душу апалю сваю
Гэтым агнём,
Захіну ад яго сваю Музу...
Што ж стаўляеш ты, Лёс,
Перад вольным канём
Воз шматтоннага бруднага друзу?..

Мільёны год
Мяне тут не было...
Час не спыняўся
І жыццё бурліла.
А я ўсё не з’яўляўся,
Як назло,
На ўлонь Зямлі
Праз зорнае гарніла.
Марудзіў
Мой нябесны праграміст,
Не вызначаўся
Мой анёл-ахоўнік.
Але мой Дух --
Заўзяты аптыміст...

Вось і ўзышла над краем
Мая Поўня!..

Аптымістычна
На кругазварот
Гляджу і разумею:
Часу мала...
Вось год мінуў...
Яшчэ мінае год...
Няўтульна мне
Пад зорным пакрывалам!
Адважыцца б,
Сарваць накрыў начы,
З пасцельнай волкай
Выслізнуць юдолі...
Адчайна,
Беззваротна б уцячы
Куды-небудзь у бездань зор,
На волю!
Усё адно
Касмічным пылам стаць
І потым узгарэцца зноў
Цяпельцам...
Каб жа гарэць
І ў попел не згараць!
Каб жа прыйсці...
і каб не быць прышэльцам!

Ізноў вясна! Ізноў карціць
Сустрэцца з бацькаўшчынай мілай.

Хаця б травінкамі ўзрасці
Ў матулі й бацькі на магілах...
І вось цягнік... І вось лячу
Я ветрам! Хоць настрой панылы...
Бацькоўскі дом ужо ўваччу...
Якія ж гэта дзіва-крылы!
У гэтых сценах паўжыцця
Майго схавана назаўсёды.
І незваротна ўжо... Хаця...
Ёсць шмат сюрпрызаў у прыроды.
Няўтульны і халодны дом,
Зарослыя і сад, і поле...
Які быў плён! Цяпер кругом
Бязладдзе, смецце ды куколле.
А сэрца чуйнае трымціць –
Сігнал намацала з былога...
У тым, у страчаным, жыцці
Зусім няшмат было благога.
Усё дарэчы, нездарма;
І мае сэнс, і мае права...
Калі надзеі ўжо няма –
Узнікне вера так яскрава!
Душу сілкуе веры ток,
Што не памрэ яна гаротнай.
На новы, іншы ўжо выток
Яна пяройдзе незваротна!

А вазьмі, паспрабуй напішы
(То натхненне, то сродкі не тыя...)
Біяграфію ўласнай душы
Хоць за гэты, зямны перыяд!
Што ў Сусвеце калісьці было,

Абалонка не знае зямная...
А душа, кожнай смерці назло,
Усё ведае і памятае.
Скамянелай спачатку была,
Роснай зёлкай не раз прарастала...
То амёбай, то рыбкай плыла,
Птушкай Феніksam ярка палала...
Заслужыла прыўзняцца вышэй,
Прарасці ў чалавечай істоце...
Чым далей, тым складаней, цяжэй
Хлеб надзённы вырошчваць у поце.

Стаю сярод магіл
Сваіх каханняў...
Навошта сёння я прыйшоў сюды?
Зяюля мне нахабным кукаваннем
Адлічвае апошнія гады.
Чаго дамогся,
Што не пакахаў я
Сваіх зямных, вясёлых чараўніц?
Тут цішыня ўрачыстая такая,
Што не стрываю,
Каб не ўпасці ніц.
І павініцца,
І паспавядацца...
І плачу, плачу тут, сярод магіл,
Што не вярнуцца і не закахацца,
Не ўзяць пазыкі,
Не вярнуць даўгі...
А быў такім
Упэўненым і гордым!
Лічыў: усё паспею і змагу!..

...Каханне маё першае акордам
Мажорным
Напалохала тугу...

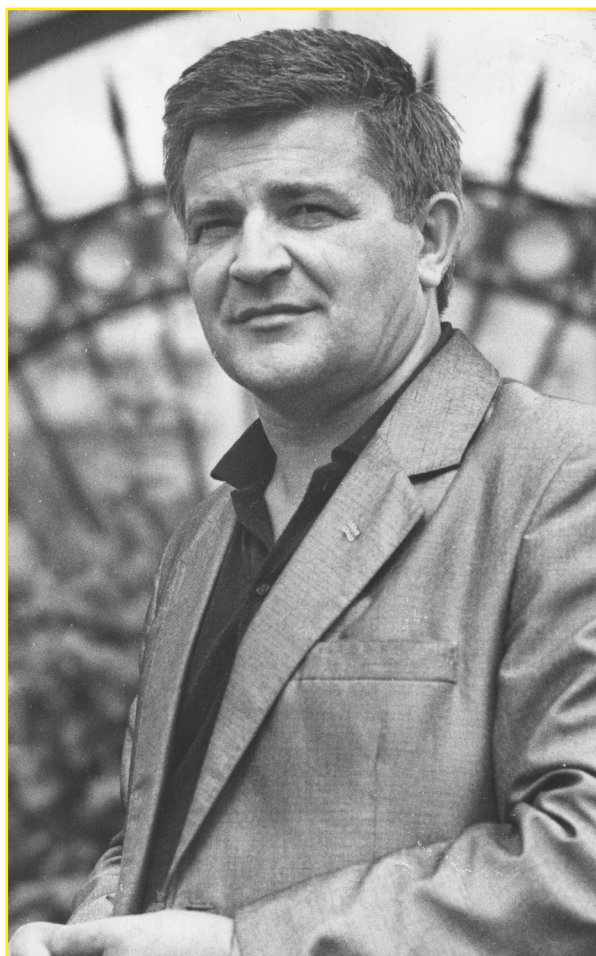
Каця – хрышчоная мама, –
Мамы радзімай сястра,
Так і сказала мне прама,
Што закахацца пара...
Заўтра да нас на вячоркі
Прыйдуць сяброўкі яе.
Па заляцанню пяцёрку
Мець Каця шанец дае...
Люська была проста цаца...
Як я яе па-ка-хаў!
Мне сем гадкоў, ёй за дваццаць...
Ноч я амаль што не спаў.
Здымак яе пад падушку
Клаў кожны раз перад сном.
Дзіўнай, чароўнай жар-птушкай
Мроіў яе зноў і зноў...
Ды ад хрышчоная мамы
Неяк пачуў, нібы ў сне:
Нехта забраў яе замуж
У бедалагі мяне...

Каханне другое –
Таксама глухое...
А трэцяе –
Вецер...
Чацвёртае –
Мёртвае...

Дзесятае –
Распятае...
Якое б ні было –
Як тло...
Як зло...

У шостым класе так глядзелі
Мне ў сэрца вочанькі Надзеі!
А я не мог забыцца Люсю...
Насупіўся і... адварнуўся.
Вунь тут і там!.. Адны магілы
Каханняў тых былых, нямілых.
А гэта ўсё маглі быць дзеці!..
Што ж натварыў я ў гэтым свеце?!

Колькі абдымкаў парушана!
Колькі пачуццяў заморана!
Асірацелымі душамі
Паразляталіся... Гора нам!
Хоць і метафары трапныя,
І параўнанні... Ды мала ўсё!
Сумная ўсё ж біяграфія
Ў гэтай душы атрымалася.

Мікола Трафімчук нарадзіўся ў вёсцы Осаўцы Драгічынскага раёна Брэсцкай вобласці. Скончыў Брэсцкі педінстытут. Працаваў настаўнікам, журналістам, займаецца выдавецкай дзейнасцю. Аўтар многіх паэтычных зборнікаў. Нядаўна ўбачыла свет кніга яго выбраных твораў «Трыумф-50».

Сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў. Галоўны рэдактар літаратурна-мастацкага і публіцыстычнага часопіса "Акно". Заснавальнік і галоўны рэдактар альманаха "Гоман".

ЗМЕСТ

Вершы

Актавы 3-пад царкоўных купалоў	4
Світанне	6
***Не верыш у наканаванне...	7
***Меў не адну ў руках сініцу...	8
***Пясок праз пальцы...	8
***Крыві патокі ў дзікай кругаверці...	8
***Давайце воўчы мне білет...	9
***Хлопцы, хлопцы...	9
***Сумны мой анёл-ахоўнік...	10
***Грошы і грэх...	10
***Вунь выпівоха кісла пазяхае...	11
Тост	12
Ісціна	12
***Маё другое «я»...	12
***Ці радасць, ці крыўдлівая нягода...	13
Жыццё	13
Закон	13
Пытанне і адказ	14
***Ёсць на свеце розныя няўроды...	14
***Народ, схіліся перад ісцінай...	14
Пад прымусам	15
***Трэба нам усё ўсім дараваць...	15
***Хай свет шалее...	16
***Наша мова павінна чуцца...	16
***З кім павядзешся...	16
Душа	17
Сусвет	17
Лагода	18
Летуценніца	19
***Я ратуюся адзінотай...	20
Мая драма	20
Карацелькі прыяцелям	21
***На злом галавы...	22
***Няважна, дзьме якога часу вецер...	22
***Іду і азіраюся назад...	23
***Калі гэта ўсё адбылося?..	24
***Каляровыя сны...	24
***Дзе вера была...	25
Развітанне з Бахусам	25

***Зноў прышла эпоха дробнатэм'я... 27

Да сяброў 28

Тут і там 28

Палынны верш 29

Кара 29

Твар 30

Размова з сумленнем 31

Размова з музай 32

Фантом 32

Цяжкія часіны для паэтаў 33

Памяці Анатоля Сыса і не толькі... 34

***Струменіць час... 35

Гады мае... 35

***Я тут і там... 36

Неад'ёмнае 37

Травень у Гутаве 38

***Чытаю. Думаю. Пішу... 38

Дзень судны 39

Хто мы 39

Жыццё зямное 40

Роднае 40

Мова 41

***Час бяжыць... 41

Я -- крывіч, я -- ліцвін... 42

Нулі 42

*** Якое быдла чалавек... 43

Я не такі... 43

Як доўга?... 44

Ты 45

Там 46

Песні

Дзве Марыі 49

Шчасце падманнае 49

Позняе каханне 50

Песня для матулі 51

Жоначка 52

Песня пра памяць 53

Жыццё, як сад... 54

Жыву... 55

Мы 56

Ах, Марыя!.. 57

Песня для Галіны 58

Паэмы

Дрэва грахоў 61

Біяграфія душы 64